

“ГАЗ”

п'єса в 5 діях Георга Кайзера.

Короткий зміст.

Інтермедія—машина.

I дія.

До писара, що працює на велитню— заводі з'являється привид в виді білого пана. З іх розмови виясняється, що цей одинокий в світі по своїй величині і задачам завод виробляє незмірної сили Газ, яким живе уся індустрія світа. Інтенсивність його праці доходить до недоссяжних раніше границь, бо робітники зацікавлені в його розвиткові рівним розділом прибутків. Організація завода в руках сина міліардера, який відмовився від свого майна і одержує одинаковий з робітниками пай. При кінці розмови білий пан вказує на можливість вибуху газу. Віщування його спроваджується, газ в склі починає червоніти. Син міліардера наказує перервати бал—весілля своєї дочки з офіцером і висилає їх з заводу. А газ все темніє; причина цого незвісна. Формула, яку інженер провіряє ще раз, показується математично правильною, однак рівночасної неправильною, бо входять в гру незбагнені ще разумом людським сили природи. Наступає вибух... знищення... жертві...

II дія.

Син міліардера рисує плян нового життя. Не хоче відбудовувати знищеного завода, щоб не повторялись неминучі нові катострофи. Делегатів робітництва, які прийшли з домаганням усунути інженера і приступити до відбудови завода, намавляє він піти за ним на зелені поля, заложити там оселі і безпечно працювати над землею. Робітники, що привикли на заводі працювати, на це незгідні, настоюють на усуненні інженера. Писар, що не находить собі праці в нових плянах міліардера, кидає службу. Те саме робить і інженер, бо не має більше зможи працювати по своїй спеціальності. „Я силою вас всіх приневолю піти за мною“—кидає ім вслід син міліардера.

III дія.

Офіцер—зять міліардера програв в карти все майно, наробив довгів, які мусить покрити в найкоротший речинець; приходить просить помочи у свого тестя. Однак він не може йому помогти, бо у його приватної власності не має; зате пропонує йому почати працювати разом з ним над новими плянами. Офіцер не годиться на це, бо не може кинути свого звання. Тим часом робітники других заводів проголосили забастовку солідарності. Занепокоєні цим капіталісти приходять до сина міліардера з домаганням звільнити інженера. Даремні пояснення його, що інженер не повинен в катастрофі; капіталісти на

своїм домагонні настоють, бо мусить знова почати процювати завод, щоби не спинилась техніка цілого світу, яка зовсім зависить від газу. Хоч нові вибухи неминучі, однак буде змога накопляти досвід, продовжувати періоди вибухів. Та син міліардера не хоче більше відповідати за нові людські жертви. Мірілом усього на світі мусить бути чоловік, тому треба забезпечити йому спокійне життя. „Як до вечера не одержимо повідомлення про звільнення інженера, звернемось до правительства“—заявляють капіталісти.

IV дія.

Мітинг робітників. В промовах своїх підkreślують своє важке положення, вказують на те, що стали додатком до машини, яка виси-сає іх сили і потрібує до свого обслуговження лихіньої одної руки, ноги, ока; прока части тіла нидіє—умирає. Однаке без праці жити не можуть, а стануть до неї доперва тоді, як звільнять інженера. Син міліардера намагається намовити їх кинути цей знищений завод, а піти за ним на зелені луги і стати там повним чоловіком. Однак інженер закликає іх кинутись відбудовувати завод, бо тут на заводі вони воло-дарі всесвіту, а там на полях стануть гречкосіями—мужиками, і тими самими руками, що творили бессмертне, будуть сіяти збіже. А щоб не стояти ім на перешкоді, він—хоча не почувається до вини, згідний піти. „Рішайтесь!—гримить його голос—і маса кидається за ним.

V дія.

Син міліардера при помочи оружної сили не дає відбудувати завода. Однаке небезпека, що грозить світови в звязку з припиненням виробу газу, приневолює правительство усунути сина міліардера від управління заводом. Починається праця над відбудовою заводу, який машинами своїми знова буде калічти людину, вбивати у ньому все живе.

А син міліардера остається один на розвалинах своїх надій: нового чоловіка, людини він не нашов.

Фінал—машина.

